

DE GROTE GEVOELENS VAN BHL

MARCEL VAN NIEUWENBORCH

MISSCHIEEN zijn de Fransen wel de begaafde dagboekschrijvers. Alleszins leidt het genre bij onze burens een hardnekkig bestaan. En wat de omvang van hun journaals betreft, slaan ze evenmin een onwaardig figuur. Men denke aan de drieduizend kompakte bladzijden van de Goncourts, de achtien boekdelen van Paul Léautaud — om maar een paar marstonlopers onder de Franse journaalschrijvers te noemen.

Onlangs hebben we nog met stijgend geoeogen *Journal d'un attaché d'ambassade* van Paul Morand herlezen. Helaas heeft de auteur slechts twee jaar (1916-1917) zijn dagboek bijgehouden. Maar uit deze bladzijden blijkt dat de man, in die spanne tijds, boeiender zaken heeft beleefd dan de meeste schrijvers vermogen te noteren in driedelige memoires. En, let wel, het gaat hier niet over Morands avonturen op de wereldzein of over zijn nachten in Tokio of zwerftochten in Timboektoe, maar gewoon over de peripetieën van een talentvolle snob van het ene Parijse restaurant naar het andere Parijse salon.

Alleen beweegt zich bij Morand de konversatie onder zijn disgenoten op een superieur niveau. Een van hen is Proust, alijd goed voor een leuke roddel en het afvuren van „bon mots“. Over de auteur van *Le temps perdu* hoor je wel eens vaker beweren dat hij — als hij niet bleek-zwijgend voor zich uit zat te staren — slechts over de koers van de beursnoteringen kon praten, Morand noteerde niettemin in zijn dagboek tal van „one-liners“ uit de mond van dezelfde als astmatisch en ziekelijk bekendstaande Proust.

Ook bij de broers Goncourt komen tal van hilarische bladzijden voor en wordt er heel wat afgelachen (waarbij onder meer Flaubert de kop van Jut is). Paul Léautaud beschrijft met een dooerdmistig gezicht droog-komische situaties.

Dat greintje humor dat bij de grote Franse journaalschrijvers te vinden is, ontbreekt nagenoeg volledig in het jongste dagboek van de onderzussen ook alweer twintig jaar geleden als Nieuwe Filozof debuterende Bernard-Henry Lévy.

De Franse glamour-boy, die uit het Parijse wereldje van post-mei '68 is naar voren getreden en vooral door de beeldbuis tot bij het grote publiek werd gekatapulteerd, behoort als auteur niet bepaald tot de meest anechtige. Het antieke axioma „nulla dies sine linea“ is bij Lévy niet meer dan een understatement. Over zijn engagement ten gunste van ex-Joegoslavië alleen al, moet de man reeds honderden bladzijden hebben gevuld.

Ook het pas verschenen *Le lys et la cendre* gaat over het aanspeldende Bosnische konflikt waarvan Lévy zo'n beetje zijn oorlog heeft gemaakt. De auteur heeft, van 1992 tot 1995 een dagboek bij waarin hij persoonlijke gevoelens levert, voetsuikers naar zijn tegenstanders gooit en vooral zijn kleine „kermis der ijdelheid“ opvoert.

Lévy verhaalt omstandig over zijn bezoeken aan de getroffen gebieden in ex-Joegoslavië en over zijn veelvuldige kontakten aldaar. Deze toelozende dweper heeft de wereld ingedeeld in lui die over „charme“ beschikken en mensen die daarmee niet zijn begiftigd.

Hij heeft het niteraad over de „Lijst Sarajevo“ waarvan hij een van de initiatiefnemers was, over zijn niet altijd ten volle begrepen teaterstuk en over de door sommigen gehate dokumentaire die hij over het Bosnische konflikt heeft gedraaid. Kortom, BHL heeft het voornamelijk over Bernard-Henry Lévy en over de rest van de wereld, die zich tegen zijn persoon heeft gekeerd.

Het wil ons voorkomen dat de heer Lévy niet altijd beseft dat men met hem de draak steekt. Hij vertelt in zijn dagboek op argeloze toon dat een zekere Jacqueline D. het verhaal rondstrooids dat ze, tijdens een opvoering van zijn toneelstuk *Jugement dernier*, onder de toeschouwers een dubbelganger van Mitterrand had opgemerkt. En waaraan heb je gemerkt dat het om een dubbelganger ging, werd haar gevraagd. „Wel“, zei de vrouw, „toen hij onder de pauze uit zijn jaszak een sandwich bovenhaalde en daarop begon te knabbelen, wist ik zeker dat het niet de president was.“

Het was wel degelijk de president, Chère Jacqueline, huilt Lévy: „Cher Mitterrand, dat zijn de dingen die hem voor mij zo ongelooflijk sympathiek maken!“

De auteur gaat er prat op dat hij, na een eenvoudige telefoontje aan de sekretarisse van Mitterrand, Marie-Claire Popegay, 's andersdaags al een audientie bij de president kreeg. De lange gangen van het Elysée maakten op hem grote indruk. Hij vond Mitterrand er maar bleekjes uitzien, maar wel met „een levendige blik en galzige lippen“. BHL toont zich evenwel teleurgesteld als de president hem niet aanstonds volgt in

zijn interpretatie van de oorlog in Bosnië.

En op dezelfde bladzijde maakt Lévy van de gelegenheid gebruik om, terloops, af te rekenen met Alain Finkielkraut, met wie hij vroeger in één adem werd genoemd maar die het waagde om over het Joegoslavische konflikt een eigen mening te hebben. Mitterrand zou zich tijdens het onderhoud hebben laten ontvallen: „*Votre ami Finkielkraut, oui. Dites, à propos: est-il vrai qu'on le surnomme Finkielkraote?*“

Lévy weet ons ook te melden dat gewezen president Giscard d'Estaing hem telefonisch waarschuwde dat hij, Lévy, met zijn engagement voor Sarajevo levensgevaar liep. „De man, die ik nauwelijks ken, zal wel de bedoeling hebben gehad mij af te schrikken“, voegt de dagboekschrijver er aan toe.

DE getaxteerde Bernard-Henry Lévy doet — in meer dan één opzicht trouwens — denken aan Malraux. En het verbaast ons dan ook niet uit dit dagboek te zemenen dat hij de auteur van *La condition humaine* ooit is gaan opzoeken, ten tijde van diens oproep een internationale brigade naar Bangladesh te sturen.

Van wat Lévy daar in 1971 ten huize van Malraux' vriendin, Louise de Vilmorin, vernam, krijgen we niet veel te lezen. (De kabbalistische uittalingen van Malraux waren ook niet samen te vatten). Hij noteert enkel dat Malraux gebrekkig Nietzsche citeerde en hij heeft het uitgebreid over het voorkomen van zijn gastheer: „Kleiner van gestalte dan gedacht. Maar eleganter. Met steeds iets van spot in zijn blik. Zijn smalle heuper maakten dat hij nog deed denken aan de dandy die op foto's uit de jaren dertig staat afgebeeld.“

Lui als Lévy duldten geen tweede krokodil in de vijver. Zoveel wordt uit „*Le lys et la cendre*“ duidelijk. Over de gewezen Franse minister van Humanitaire Zaken, Bernard Kouchner, kan hij nie: zwijgen. „Niet dat ik jaloeers zou zijn“, heet het aanvankelijk bij Lévy wanneer hij moet vaststellen dat Kouchner hem in ex-Joegoslavië alsmar voor de voeten loept. Op blz. 143 ontdekt hij echter in zijn rivaal „un charme fou“ en het eindigt met een lofsang op zijn mededinger, die hij gewoon onder de bloemen dooddrukt. Dat laatste moet mevrouw Kouchner-Ockrent zijn ontgaan, want in haar wekelijkse televisieprogramma werd door haar „*Le Lys et la cendre*“ warm aanbevolen.

Ach, die echtelijke tederheid vind je ook bij BHL. Hij gaat naar het teater en is e: de getuige van dat de meest uitmuntende prestatie op de planken wordt neergezet door — O toeval — zijn zigen A. (= de actrice Arielle

Bernard-Henry Lévy: mijn kleine oorlog... © gamma/A. Duclos

Dombasle)

Ook de hoofdredakteur van *Le Monde* Edwy Plenel moet het in „*Le lys et la cendre*“ ontgelden. Lévy presteert het zowaar om diens Trotskistisch verleden op te rakelen. Er wel bij zeggende dat hij ook uit dat wereldje komt maar zich nooit zo ver heeft geëngagerd.

BHL gaat opvallend onzichtig te werk bij het kiezen van zijn vijanden. Hij sucret evenals aan de baard van ex-minister Dominique Strauss-Kahn („Een van de weinigen bij wie de verontwaardiging niet taant...“). Het is veiliger om met de echigenoot van de nachtige leading lady van de Franse omroep op een goed blaadje te slaan. Lévy citeert met instemming Cocteau die al wist „dat je als schri ver zoveel mogelijk zichtbaar moet zijn“. En daar heeft Lévy dan ook alles voor over.

Belezen is BHL, dat wel. Ook in dit dagboek wemelt het van de citaten. Niet zelden verrassende aanhalingen. Waarbij je wel eens aan Max Jacob gaat denken, die Chinese spreekwoorden zij de vleet uitwend. Zo komt Lévy voor de dag met een citaat van Marx, die ergens moet geschreven hebben „*Après avoir sougé au profit de mineurs, allons maintenant danser au profit des pauvres Polonais.*“ En de Franse wijsgeer voegt er aan toe: „*Voilà le système de l'aide humanitaire.*“

Het sterkst verrandt BHL zich wel door de aanhaling van Sartres uitspraak dat „hij filozof is geworden om slechts één enkele reden: omdat hij wist dat hij zich daardoor bemind zou maken bij de vrouwen“. En Lévy voegt er aan toe: „*Elle me va si bien cette phrase que je me demande, parfois, si je ne l'ai pas inventée.*“

Beter had de man — die waarschijnlijk in zijn carrière veel meer zal bijgedragen hebben tot de mondantiteit-kroniek van Elle dan tot de annalen van de Franse wijsbegeerte — zie zelf niet kunnen typeren.

Bernard-Henry Lévy: *Le lys et la cendre*. Journal d'un écrivain au temps de la guerre de Bosnie. Paris, Grasset, 352 blz., 145 Fr.fr.